

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

«Τα κοινωνικά δικαιώματα: μοχλός για την ισότητα.

Προτάσεις για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα»

*Διοργάνωση, στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας,
από το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας σε συνεργασία
με τη Διεθνή Ένωση Γυναικών (IAW)
την Ευρωπαϊκή Ένωση Γυναικών Νομικών (EWLA)
την Ένωση Γυναικών Νότιας Ευρώπης (AFEM)
με τη στήριξη της Γενικής Γραμματείας Ισότητας*

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Κώστας Σκανδαλίδης:

Υπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

Κυρίες και Κύριοι,

Χαιρετίζω τη σημερινή σας εκδήλωση που γίνεται σε μια δύσκολη χρονική στιγμή για την ειρήνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις αξίες που πρέπει να χαρακτηρίζουν τις κοινωνίες του 21^{ου} αιώνα.

Στην ομιλία που έκανα το Μάρτιο εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Ηνωμένα Έθνη, στην 47^η Σύνοδο της Επιτροπής για το Καθεστώς των Γυναικών, επεσήμανα ότι η Ε.Ε. προάγει μια κοινωνία αξιών που αναγνωρίζει τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων, αγοριών και κοριτσιών, ανδρών και γυναικών. Η ισότητα των φύλων συμπεριλαμβάνεται ως σημαντικό στοιχείο στις αρχές της πολιτικής της Ε.Ε. για Ισότητα, Αλληλεγγύη, Κοινωνική Δικαιοσύνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα και σωστή Διακυβέρνηση.

Σήμερα περισσότερο από άλλοτε πρέπει όλα τα κράτη να διασφαλίσουν το πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας και τους θεσμούς, τη λειτουργία των οποίων κατέκτησαν έπειτα από αγώνες και θυσίες δεκαετιών.

Η Ελλάδα έχοντας την Προεδρία της Ε.Ε. σε αυτή την κρίσιμη συγκυρία εντείνει τις προσπάθειές της για την επαναβεβαίωση του ρόλου του διεθνούς δικαίου, των διεθνών θεσμών και οργανισμών.

Πέρα από τις προσπάθειές της αυτές, λόγω των έκτατων συνθηκών του πολέμου, δίνει ιδιαίτερη σημασία στην προώθηση αξιών όπως είναι η ισότητα των φύλων. Το μήνυμά της Ελληνικής Προεδρίας «Μοιραζόμαστε το Μέλλον σε μια Κοινότητα Αξιών» έχει ιδιαίτερο βάρος για την αναγνώριση των δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών στη δημοκρατία, την ασφάλεια, την ποιότητα ζωής, ιδιαίτερα τώρα που το διεθνές περιβάλλον είναι ρευστό και απρόβλεπτο.

Σχετικά με την κατάρτιση του Συντάγματος της

Ευρώπης θα πρέπει η Συντακτική Συνέλευση να βασίσει το έργο της σε όλες τις αρχές, που αποτελούν τα θεμέλια της Ένωσης, και να ανταποκριθεί στην επιταγή να τις διατηρήσει στο ακέραιό, και να αναπτύξει το κοινοτικό κεκτημένο, και στον τομέα της ισότητας των φύλων.

Η ισότητα, συμπεριλαμβανομένης της ισότητας ανδρών και γυναικών, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ως **αξία** και η εξάλειψη των ανισοτήτων και η προώθηση της ισότητας των φύλων θα πρέπει να είναι στόχος όλων των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το νέο Σύνταγμα θα πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις που θα χρησιμεύσουν ως βάση για την έκδοση νομικών κειμένων που θα προωθούν την ουσιαστική ισότητα.

Η Ελληνική Προεδρία, με πρωτοβουλίες όπως η σημερινή, που αφορά ένα τόσο σημαντικό θέμα για την προώθηση της ισότητας των φύλων, θα ήθελε να χρησιμοποιήσει τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν έπειτα από τις εργασίες του Συνεδρίου, όπως επίσης και τα συμπεράσματα της εκδήλωσης που έγινε στις 31 Μαρτίου από το Δίκτυο των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Ίσων Ευκαιριών της Ε.Ε. και της Άτυπης Συνάντησης Υπουργών Ισότητας με θέμα: «Φύλο και Κοινωνία της Πληροφορίας», που θα γίνει στη Αθήνα στις 6 Μαΐου 2003.

Θεωρώντας πολύ σημαντικό το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα για το μέλλον της Ευρώπης, στο οποίο θα πρέπει να κατοχυρώνονται ρητά και αποτελεσματικά τα δικαιώματα ανδρών και γυναικών, μετά την Άτυπη Συνάντηση των Υπουργών Ισότητας θα απευθύνουμε, ως Ελληνική Προεδρία, τις προτάσεις που θα προκύψουν στη Συντακτική Συνέλευση ώστε το νέο Σύνταγμα να διασφαλίζει στους πολίτες της, άνδρες και γυναίκες, την Ισότητα, την Ανάπτυξη και την Ειρήνη.

Από αριστερά: M. Galabert-Auge, E. Μπέκου, A. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, J. Sebus, E. Müller

Αθήνη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,
επίτιμη πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών

1. Ο ΣΔΓ είναι πάντα πρωτοποριακός πρωταγωνιστής της ισότητας των φύλων και η πρωτοβουλία του για την ευστοχότερη διατύπωση των διατάξεων του Ευρωπαϊκού Συντάγματος για την ισότητα και τα κοινωνικά δικαιώματα ως μοχλού για την επίτευξή της αποτελεί ένα φωτεινό σημείο στη σειρά των σχετικών εκδηλώσεών του. Σημείο που αποκτά ιδιαίτερη σημασία αφού αφορά τις σχετικές διατάξεις του προετοιμαζόμενου πρώτου Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

Η πρωτοβουλία για την οργάνωση Συνεδρίου για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, ανήκει στη δικηγόρο - εμπειρογνώμονα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Σοφία Σπηλιωτοπούλου, η οποία πρωταγωνίστησε στην επιστημονική του οργάνωση, με την οποία συνεργάστηκαν για την πραγματοποίησή της εθελοντικά πολλά μέλη του Συνδέσμου με συντονίστρια την Γ. Γραμματέα Τέρψη Λαμπρινοπούλου. Ένα θερμό ευχαριστώ από όλες μας σ' όλες αυτές τις κυρίες.

2. Η ισότητα όπως και η ελευθερία (με όλες τις ειδικές μορφές της) είναι τα δυο Δικαιώματα του Ανθρώπου στα οποία θα μπορούσαν να συνοψισθούν όλα τα, πολυάριθμα σήμερα, Δικαιώματα του Ανθρώπου. Και τα δυο αποτελούν τους βασικούς στύλους στήριξης του σεβασμού των ανθρωπίνων όντων, της αξίας και αξιοπρέπειας όλων μας. Και του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Κατακτήθηκαν - περισσότερο ή λιγότερο, **όχι πλήρως βέβαια** - με αιματηρούς αγώνες αιώνων. Ενώ όμως, η κατά-

κτηση της ελευθερίας **όλων** επιτυγχάνεται μόνο με την συνύπαρξη και της ισότητας, και το αντίστροφο, η κατάκτηση της ισότητας όλων πραγματοποιείται μόνο με τη συνύπαρξη και της ελευθερίας¹, η σύγχρονη ανθρώπινη κοινωνία δυστυχώς **άργησε να το καταλάβει**. Το είχε ήδη συλλάβει ο μεγάλος πολιτικός φιλόσοφος Αριστοτέλης ο οποίος έγραψε τα εξής: «Δημοκρατία έστι μεν η λεγομένη μάλιστα **κατά το ίσον, ... είπερ γαρ ελευθερία μάλιστα εστίν εν δημοκρατία - και ισότης ούτως αν είη μάλιστα, κοινωνούντων απάντων μάλιστα της πολιτείας ομοίως**»². Ακόμη και σήμερα όμως δεν το έχει πλήρως αφομοιώσει η σύγχρονη κοινωνία. Μετά την Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων Ανθρώπου (ΟΔΔΑ), το σπουδαιότερο και σοφότερο κείμενο του περασμένου αιώνα, που διακήρυσσε εξ ίσου την ανάγκη σεβασμού των ελευθεριών με μοχλό τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και της ισότητας όλων χωρίς διακρίσεις, με μοχλό τα κοινωνικά (και οικονομικά και πολιτιστικά) δικαιώματα, ο κόσμος δεν συμφωνούσε στη σωστή αυτή γραμμή. Γι' αυτό και σ' εφαρμογή της ΟΔΔΑ δεν κατέστη δυνατόν να συνταχθεί και υιοθετηθεί ένα σύμφωνο· έγιναν δυο χωριστά σύμφωνα, το ένα για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (τις ελευθερίες) και το άλλο για τα κοινωνικά δικαιώματα. Και ο κόσμος μοιράστηκε σε δύο στρατόπεδα (δυτικό, υπέρ του πρώτου· ανατολικό υπέρ του δεύτερου).

1. Η ελευθερία δεν αρκεί για την πραγματική απόλαυση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου από τους οικονομικά και κοινωνικά αδύνατους. Η ελευθερία πρόσβασης όλων των ασθενούντων πολιτών σε νοσοκομεία, μόνο εφόσον αναγνωρισθεί και το δικαίωμα δωρεάν ιατρικής περίθαλψης μπορεί να γίνει πραγματικότητα (έστω όχι στον ίδιο βαθμό και με την ίδια ποιότητα με τους πλούσιους).

Και το αντίστροφο, αν αναγνωρίζονται μόνο κοινωνικά δικαιώματα σε πλαίσια στέρησης ελευθερίας, δεν υπάρχει ούτε ισότητα. Διότι οι ανήκοντες στο μόνο αναγνωρισμένο πολιτικό κόμμα έχουν προνομιακή κοινωνική θέση, ενώ οι αντιφρονούντες μειονεκτούν (αν δεν εγκλεισθούν και σε στρατόπεδα συγκέντρωσης...)

2. Αριστοτέλης, Πολιτικά, Βιβλ. IV, Κεφ. 4, 1291 β, 34-37 και Βιβλ. VI, Κεφ. 2, 1317 β, 11-17.

Ωστόσο, η πράξη απέδειξε σιγά-σιγά σαφέστατα ότι παρ' όλες τις πολυάριθμες διεθνείς συμφωνίες, στην πράξη οι αδύνατες κοινωνικο-οικονομικές τάξεις, κατηγορίες, ομάδες δεν απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα στον ίδιο βαθμό με τις μη μειονεκτούσες κοινωνικο-οικονομικά.

3. Τα κοινωνικά δικαιώματα αποδείχθηκαν απαραίτητα για να καταστήσουν τόσο τις ελευθερίες όσο και την ισότητα πιο ουσιαστικές, για να εξουδετερώσουν πραγματικά τις διακρίσεις. Και όχι μόνο αυτό. Η πράξη πάλι απέδειξε, πιο πέρα, ότι **αναγκαίο συμπλήρωμα των κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελούν τα ειδικά θετικά μέτρα** υπέρ **ορισμένων** κοινωνικο-οικονομικών **κατηγοριών** σε βάρος των οποίων λειτουργούν συνθήκες, προερχόμενες ιδίως από προκαταλήψεις περασμένων εποχών, που θεωρούσαν ορισμένες κατηγορίες από τη φύση τους ανίκανες να απολαύσουν τα δικαιώματα του Ανθρώπου εξίσου με τις άλλες. Οι **κατηγορίες αυτές ήταν περιθωριοποιημένες**. Παράδειγμα: Τα σχολεία ήταν ελεύθερα για όλους – ωστόσο μόνο το **κοινωνικό δικαίωμα** στη δωρεάν εκπαίδευση επέτρεψε στα οικονομικά αδύνατα παιδιά να επωφεληθούν όχι όμως σε ειδικές κατηγορίες. **Θετικά μέτρα** (ποσοστώσεις) υπέρ **ειδικών** κατηγοριών επέβαλαν την πρόσβαση στα σχολεία και στα παιδιά αυτών των κατηγοριών (ΗΠΑ – παιδιά μαύρων) που τὰ εκπαιδευτήρια, παρά την τυπική ισότητα, δεν δέχονταν.

Εδώ εντάσσονται και οι γυναίκες, η ευρύτερη κατηγορία που θεωρούνταν από τη φύση τους ακατάλληλες για την άσκηση πλήθους δικαιωμάτων, συνεπώς δραστηριοτήτων. Οι αντιλήψεις αυτές τις καθιστούσαν δεύτερο φύλο, αναπόφευκτα θύματα διακρίσεων.

Αποτέλεσμα: η γυναίκα δεύτερης κατηγορίας άνθρωπος, απλώς εξυμνητικής της πρώτης (του άντρα).

Οι αγώνες των γυναικών για ισότητα εντάσσονται **στους γενικούς κοινωνικούς αγώνες για κατάκτηση ισότητας**, κατ' αρχάς **τυπικής**, και στη συνέχεια **ουσιαστικής**. Αλλά υπήρχε και υπάρχει ανάγκη και **ειδικής υποστήριξης και ειδικών αγώνων** για την κατάρριψη των **ειδικών προκαταλήψεων** που αφορούσαν το φύλο.

4. Με μια γενική ματιά διαπιστώνουμε ότι η μακρά και επώδυνη πορεία προς την ισότητα γενικά επέρασε από τις εξής φάσεις.

1^η φάση: Ανισότητα αναγνωρισμένη ως φυσική και δίκαιη (θεοκρατικά και απολυταρχικά καθεστώτα).

2^η φάση: Τυπική ισότητα ενώπιον του νόμου. Μεγάλη κατάκτηση, διαφορετικής έκτασης και διαφόρων βαθμών σε διάφορες χώρες και εποχές (π.χ. για τα δικαιώματα του ανθρώπου ο νόμος αναγνώριζε ως φορείς μόνο όλους τους **ελεύθερους** άντρες (αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία), αργότερα όλους τους άντρες (σε δημοκρατίες του 19^{ου} αιώνα)· για γυναίκες δικαιώματα με πολλές εξαιρέσεις, που γίνονταν με αγώνες, διαρκώς λιγότερες· δικαιώματα ανθρώπινα για ημεδαπούς, με διαρκή αύξηση δικαιωμάτων και των αλλοδαπών).

3^η φάση: Ουσιαστική ισότητα για όλους.

Νέα ριζοσπαστική αλλαγή.

Κύριος μοχλός, η εισαγωγή και εφαρμογή των κοινωνικών δικαιωμάτων συμπληρούμενων από τα ειδικά θετικά μέτρα.

Η τρίτη αυτή φάση έχει ήδη αναγνωρισθεί διεθνώς για τις γυναίκες (ιδίως με τη Διεθνή Σύμβαση για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών - CEDAW) αλλά και από διάφορες εθνικές νομοθεσίες. Για την Ελλάδα αναφέρουμε

κυρίως το Σύνταγμα του 2001, ά. 116, παρ. 2 και μερικούς νόμους που ήδη εφαρμόστηκαν την περασμένη χρονιά³.

Σκόπιμο θεωρώ να αναφέρω ολόκληρο το κείμενο του νέου άρθρου 116 παρ. 2.⁴

Άρθρο 116

Παρ. 1:

Παρ. 2: Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.

Θεωρούμε χρήσιμο να υποστημειώσουμε ότι η λέξη «ιδίως» τέθηκε ακριβώς για να διευκρινισθεί ότι η ουσιαστική ισότητα και τα θετικά μέτρα δεν αφορούν **μόνο** τις γυναίκες.

5. Η ενθαρρυντική αυτή πορεία προς ουσιαστικότερη κοινωνικο-οικονομική δικαιοσύνη με σεβασμό της αξίας του κάθε ανθρώπου και πραγματική κατάργηση των διακρίσεων για όλους, μπήκε τα τελευταία χρόνια σε περίοδο πολύ ανησυχητικής κρίσης. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση και η μανία παγκόσμιας κυριαρχίας των ισχυρών της Γης, προχωρούν προς συρρίκνωση των κοινωνικών δικαιωμάτων. Αλλά και όλων των δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ιδίως οι σχεδιασθέντες και ήδη εφαρμοζόμενοι πόλεμοι και μάλιστα «προληπτικά», με πρόφαση την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, κυριολεκτικά τα καταρρακώνουν.

Πράγματι, ο πόλεμος καταργεί όλα σχεδόν τα δικαιώματα του Ανθρώπου, τα δικαιώματα: στη ζωή, στη σωματική ακεραιότητα, στην οικογενειακή ζωή, στην εργασία, στην περιουσία, σε πολιτισμένο επίπεδο ζωής (καταστρέφεται η υλικοτεχνική υποδομή της υφιστάμενης την επίθεση χώρας), στο περιβάλλον φυσικό και πολιτιστικό κ.λ. και στηρίζεται στο δίκαιο του ισχυρότερου – δηλαδή στην αδικία σε βάρος των αδυνάτων.

Έτσι Ειρήνη και Δικαιώματα του Ανθρώπου – αγαθά που ορθότατα η ΟΔΔΑ θέτει ως κύριες προϋποθέσεις για την ευημερία της ανθρωπότητας και τον σεβασμό της ανθρωπίνης αξίας αρχίζοντας από την ίδια τη ζωή – δοκιμάζονται οικτρά αυτή τη θλιβερή για την ανθρωπότητα στιγμή.

Η Ευρώπη – πρωταγωνίστρια στον μακρό και καλόν αγώνα για την κατάκτηση και ουσιαστικοποίηση των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Ειρήνης – δεν επιτρέπεται να επηρεασθεί από αυτή τη λαίλαπα. Πρέπει να εξακολουθήσει να πρωταγωνιστεί στην ουσιαστική επικράτηση των καλών αρχών της ειρήνης, της ελευθερίας και κοινωνικής δικαιοσύνης για όλους και ιδίως για τους πιο αδύνατους λαούς και ανθρώπους. Το αντίθετο θα ήταν αναίρεση της ίδιας της ιστορίας μας, του «ευρωπαϊκού κεκτημένου» μας, κατά την κρατούσα νομική ορολογία.

Το πρώτο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα πρέπει να είναι καθρέφτης αυτής της γραμμής. Αλλιώς, καλύτερα να μη γίνει! Έχουν επιτευχθεί μερικές βελτιώσεις του Ευρωπαϊκού Χάρτη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Όμως οι κίνδυνοι για το Σύνταγμα είναι ορατοί. Γι' αυτό και ετοιμάσαμε σχετική εκδήλωση.

Ο αγώνας πάντως είναι σκληρός και η συνεργασία όλων μας απαραίτητη.

Αυτή η συνάντηση εύχομαι να αποτελέσει συμβολή στην ενίσχυση της πορείας προς όσο το δυνατόν περισσότερη δικαιοσύνη και ελευθερία για όλους. Καλή μας επιτυχία!

3. Οι νόμοι αυτοί είναι: ο Ν. 2839/2000 και ο Ν. 2910/2001 που επέβαλαν τη συμμετοχή των γυναικών στα υπηρεσιακά συμβούλια δημοσίων υπηρεσιών, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ και τον αριθμό των υποψηφίων συμβούλων στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές κατά φύλο.

4. Συντάκτρια ήταν η γράφουσα και είχε εγκριθεί από όλες τις γυναικείες οργανώσεις. Το ψήφισαν όλα τα κόμματα της Αναθεωρητικής Βουλής.

Joke Sebus

Εκπρόσωπος της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών (IAW)

Βρίσκομαι εδώ λόγω της απουσίας της Προέδρου της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών Patricia Giles, που δεν μπορούσε να παρευρεθεί. Η Pat Giles σας στέλνει τις θερμότερες ευχές της για ένα επιτυχές και καρποφόρο συνέδριο.

Η Διεθνής Ένωση Γυναικών πολεμά για τα δικαιώματα των γυναικών για σχεδόν ένα αιώνα – 99 χρόνια για την ακρίβεια – και μας δίνει μεγάλη ευχαρίστηση να ακούμε την Πρόεδρο του Ελληνικού Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας να μιλά με τόση θέρμη για ένα θέμα τόσο κοντά στην καρδιά της οργάνωσής μας: την ισότητα των φύλων ως κοινωνικό δικαίωμα.

Είμαστε επίσης πολύ ευτυχείς που ο ελληνικός Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας πήρε την πρωτοβουλία να οργανώσει αυτό το Ευρωπαϊκό Συνέδριο στα πλαίσια της ελληνικής προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι γυναίκες της Ευρώπης είχαν ήδη κάποια εμπειρία με την ελληνική προεδρία.

Από τις 3 μέχρι τις 14 Μαρτίου η Ελλάδα είχε την προεδρία της αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Επιτροπή των ΗΕ στη Ν.Υόρκη για την Κατάσταση των Γυναικών. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) από την Ευρωπαϊκή Ένωση που περευρίσκοντο εξετίμησαν πολύ το γεγονός ότι η Ελλάδα τις κάλεσε δύο φορές να παρακολουθήσουν μια ενημέρωση. Μπορέσαμε έτσι να παρουσιαστούμε και να συζητήσουμε για τα έγγραφα που είχαν συμφωνηθεί. Τα θέματα ήταν: Βία κατά των Γυναικών, περιλαμβανομένης της σωματεμπορίας γυναικών και παιδιών, ένα σοβαρότατο θέμα, και Τεχνολογίες Επικοινωνίας. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που ΜΚΟ εκλήθησαν να συναντηθούν και να συζητήσουν τα θέματα με τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διάρκεια των εργασιών της Επιτροπής. Δεν είχε γίνει ποτέ ξανά στο παρελθόν.

Είναι η τέταρτη φορά που η Ελλάδα αναλαμβάνει την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι μεγάλο το βάρος σε μια εποχή πολέμου.

Η Διεθνής Ένωση Γυναικών υποστηρίζει το περιεχόμενο της δήλωσης του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών: καταδικάζουμε το καταπιεστικό καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν, αλλά

πιστεύουμε ότι ο πόλεμος δεν είναι η λύση. Κατά τη γνώμη μας, το Καταστατικό των Ηνωμένων Εθνών θα έπρεπε να είναι σεβαστό ως βάση για συνύπαρξη με ειρήνη. Οι πολεμικές επιχειρήσεις στις μέρες μας επηρεάζουν επίσης δυσανάλογα τον αστικό πληθυσμό, και ιδιαίτερα τις γυναίκες και τα παιδιά.

Έρχομαι τώρα στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, που είναι το θέμα της ημέρας. Έψαξα στο Ιντερνέτ για Διεθνείς Καταστατικούς Χάρτες. Το Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών έχει δουλέψει σκληρά για ίσα δικαιώματα γυναικών, κάνοντας σχόλια επί του κειμένου του Συντάγματος.

Ανακάλυψα επίσης τον Αφρικανικό Καταστατικό Χάρτη για Ανθρώπινα και Πολιτικά Δικαιώματα. Είναι ένας εμπνευσμένος Καταστατικός Χάρτης και θα ήθελα να σας διαβάσω μόνο δύο από τα άρθρα του.

Άρθρο 2. Κάθε άνθρωπος δικαιούται να απολαμβάνει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναγνωρίζονται και έχουν την εγγύηση του παρόντος Καταστατικού Χάρτη χωρίς οποιαδήποτε διάκριση όπως φυλής, εθνικότητας, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικής ή οποιασδήποτε άλλης γνώμης, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, γέννησης ή άλλης κατάστασης.

Άρθρο 18.3. **Το Κράτος θα εγγυηθεί την εξάλειψη κάθε είδους διάκρισης κατά των γυναικών και επίσης θα διασφαλίσει την προστασία των δικαιωμάτων της γυναίκας και του παιδιού όπως αυτά θεσπίζονται σε διεθνείς διακηρύξεις και σύμφωνα.**

Ο Αφρικανικός Καταστατικός Χάρτης υιοθετήθηκε πριν από 20 περίπου χρόνια το 1979, σαν απάντηση σε μια μακρά περίοδο αποικιοκρατίας. Την εποχή εκείνη κανείς δεν γνώριζε για το HIV/Aids και κανείς δεν είχε φανταστεί σφαγές σαν αυτές της Ρουάντα. Είναι ένας **Καταστατικός Χάρτης ιδανικών**, όπως θα έπρεπε να είναι. Εν τούτοις οι Αφρικανίδες έπρεπε να δουλέψουν πολύ σκληρά για να μπορέσουν να περάσουν το άρθρο 18.3.

Ελπίζω κι'εμείς οι γυναίκες της Ευρώπης, να μπορέσουμε να περάσουμε τα άρθρα μας στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, και ανυπομονώ να αρχίσουν οι συζητήσεις μας πάνω στο θέμα «Τα Κοινωνικά Δικαιώματα ως μοχλός για την ισότητα».

Elisabeth Müller

Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Γυναικών Νομικών (EWLA)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Γυναικών Νομικών (ΕΕΓΝ) συγχαίρει τον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΣΔΓ), για την οργάνωση του σπουδαίου αυτού συνεδρίου πάνω στο ερώτημα κατά πόσον το σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος διατηρεί και αναπτύσσει το «κοινοτικό κεκτημένο», τις κατακτήσεις που ως τώρα έχουν επιτευχθεί στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η ΕΕΓΝ θεωρεί τιμή της να συνεργάζεται για το συνέδριο αυτό με τον ΣΔΓ, και θα ήθελα ιδιαίτερα να ευχαριστήσω την Αντιπρόεδρο της ΕΕΓΝ Σοφία Κουκούλη- Σπηλιωτοπούλου, που βοήθησε για την οργάνωσή του.

Όπως θα δούμε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου μας σήμερα, το συνέδριο αυτό γίνεται τη σωστή στιγμή για το θέμα που συζητά. Όπως θα φανεί από τις ομιλίες των διακεκριμένων ομιλητών μας καθώς και από τη συζήτησή μας, το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Συνθήκης, ως έχει τη στιγμή αυτή, αποτελεί οπισθοδρόμηση από το ευρωπαϊκό κεκτημένο ειδικά, αλλά όχι μόνο, σε θέματα που σχετίζονται με το φύλο.

Στο υλικό που σας έχει δοθεί θα βρείτε τις τελευταίες δηλώσεις της ΕΕΓΝ προς τη Συνέλευση, δεν θέλω να τις επαναλάβω τώρα. Θέλω απλά να τονίσω **ορισμένα κρίσιμα θέματα για το σημερινό συνέδριο:**

1. Είναι ζήτημα εξαιρετικής σημασίας, τα γενικά θέματα που σχετίζονται με το φύλο, όπως:
 - η διατήρηση στο ακέραιο του κοινοτικού κεκτημένου ως στόχου της Ένωσης
 - η μάχη κατά των διακρίσεων, της φτώχειας και της εμπορίας ανθρώπων και η μάχη κατά της σωματικής και ηθικής βίας ως στόχου της Ένωσης
 - η ρήτρα για την εισαγωγή της διάστασης του φύλου σε όλα τα θέματα (mainstreaming) που περιέχεται στην Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
 - η απαγόρευση κάθε μορφής διακρίσεων, ιδιαίτερα λόγω φύλου, φυλής, και άλλων κριτηρίων
 - τα ίσα δικαιώματα ανδρών και γυναικών σε όλα τα ζητήματα, περιλαμβανομένων των θετικών μέτρων για την επίτευξη πλήρους ισότητας
 - το δικαίωμα στην προστασία της πατρότητας και της

- μητρότητας και το δικαίωμα στο συνδυασμό ιδιωτικής και επαγγελματικής ζωής
- τα δικαιώματα των παιδιών
- η απαγόρευση της εμπορίας ανθρώπων και κάθε μορφής σωματικής ή ηθικής βίας

πρέπει να περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος του νέου Συντάγματος. Σε όσες συνθήκες αναφέρονται ως τώρα, περιλαμβάνονται στην αρχή των συνθηκών, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει τη σημασία τους. **Δεν είναι αποδεκτό** να περιληφθούν στο δεύτερο μέρος του νέου συντάγματος. Ελπίζω ότι όλοι εδώ σήμερα συμφωνούμε πάνω σ' αυτό.

2. Στις 4 Μαρτίου 2003 διοργανώθηκε ένα συνέδριο Jean Monnet από την κ. Reding, Επίτροπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Ισότητα των Φύλων και το Ευρωπαϊκό μέλλον». Τα συμπεράσματα της συνέλευσης αυτής θα τα βρείτε επίσης στο υλικό που παραλάβατε. Στο στάδιο που βρίσκεται σήμερα η Συνθήκη, πιστεύουμε ότι είναι απολύτως αναγκαίο να ενώσουμε τις δυνάμεις μας με κοινές δηλώσεις, και έχουμε τη γνώμη ότι τα συμπεράσματα αυτού του συνεδρίου μπορούν και πρέπει να αποτελέσουν τη βάση για μια τέτοια κοινή δήλωση.

3. Η ΕΕΓΝ, ο ΣΔΓ, η Διεθνής Ένωση Γυναικών, η Ένωση Γυναικών Νότιας Ευρώπης, είναι όλες ΜΚΟ Γυναικών που θα πρέπει να λαμβάνουν γνώση των εργασιών της Συνέλευσης και των όσων λέγονται στις Ευρωπαϊκές Επιτροπές για Οικονομικά και Κοινωνικά θέματα για την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Είναι βασικό αυτός καθ' εαυτός ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών να υπόκειται στις αρχές της εισαγωγής της διάστασης του φύλου σε όλα τα θέματα (gender mainstreaming) και οι φωνές των γυναικών να ακούγονται – μέσα και έξω από τη Συνέλευση. Ένα άρθρο που να υπόκειται στις αρχές αυτές, πάνω στο θέμα της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στη νομοθετική και διοικητική διαδικασία μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να περιληφθεί, και η ΕΕΓΝ θα το έχει υπ' όψιν όταν οι συζητήσεις προχωρήσουν σε θεσμικά θέματα.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας και εύχομαι σε όλους μας μια καρποφόρα συζήτηση και διάλογο.

Micheline Galabert-Auge

Εκπρόσωπος της Ένωσης Γυναικών Νότιας Ευρώπης (AFEM)

Θα ήθελα κατ' αρχάς να θυμίσω εν συντομία ότι η Ένωση Γυναικών της Νότιας Ευρώπης (AFEM) δημιουργήθηκε λίγο μετά τη Συνδιάσκεψη του Πεκίνου με στόχο τη δημιουργία, στους κόλπους της Ευρώπης, ενός χώρου έκφρασης και δράσης, μέσα στον οποίο να μπορούν να συγκεντρώνονται οι γυναίκες που προέρχονται από την ελληνο-λατινική παράδοση. Ευθύς εξ αρχής, δηλαδή όταν συστάθηκε ο Σύνδεσμος, μας υποστήριξαν οι Ελληνίδες φίλες μας. Τις ευχαριστώ θερμά. Επειδή δεν μπορώ να τις μνημονεύσω όλες, θα αρκεστώ στο να υπογραμμίσω πόσο

πολύτιμη υπήρξε για μας η αποφασιστικότητα της Προέδρου, κ. Αλίκης Μαραγκοπούλου, καθώς και η άμεμπτη συνδρομή που μας παρείχε μέχρι την τελευταία στιγμή η αείμνηστη Ρένα Λάμψα, της οποίας θέλω να ανακαλέσω εδώ την φωτεινή ανάμνηση.

Η Ένωση Γυναικών της Νότιας Ευρώπης (AFEM) εργάστηκε πολύ σε μια πρώτη φάση (και εξακολουθεί να εργάζεται...) για ένα ζήτημα μείζονος σημασίας για τις Γαλλίδες και τις Ελληνίδες: το ζήτημα της παρουσίας των γυναικών στους φορείς λήψης αποφάσεων. Πράγματι γνωρίζετε ότι η

Γαλλία και η Ελλάδα ανταγωνίζονται για το θλιβερό προνόμιο της τελευταίας θέσης σε ό,τι αφορά την εκπροσώπηση των γυναικών στους αιρετούς φορείς!

Η AFEM διεύρυνε προοδευτικά το πεδίο των δραστηριοτήτων της. Από τα τέλη του 1999, μάχεται για να λαμβάνονται πλήρως υπ' όψιν τα δικαιώματα των γυναικών και να καθιερωθεί η προσέγγιση αυτή, πρώτον στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και, στη συνέχεια, στο σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

Ευθύς εξ αρχής και καθ' όλη τη διάρκεια των εργασιών της Συνέλευσης που ανέλαβε το έργο της προετοιμασίας του Χάρτη, η AFEM δραστηριοποιήθηκε σταθερά, παρουσιάζοντας επτά προτάσεις, συμμετέχοντας στην ακρόαση που διοργανώθηκε από την Συνέλευση και διοργανώνοντας δύο συνέδρια με την συμμετοχή μελών της Συνέλευσης, αλλά και μελών του πολιτικού κόσμου, συλλόγων και άλλων μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Πολλά διακεκριμένα μέλη της Συνέλευσης χαιρέτησαν δημόσια την συνδρομή της AFEM στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Επιτρέψατέ μου να διευκρινίσω εδώ ότι η συνδρομή αυτή στηριζόταν εξ ολοκλήρου στο έργο της Αντιπροέδρου μας, κ. Σοφίας Κουκούλη- Σπηλιοπούλου, της οποίας η αφοσίωση, καθώς και η εξαιρετική γνώση του κοινοτικού δικαίου και των προβλημάτων ισότητας επέφεραν εξαιρετικά αποτελέσματα.

Από το ξεκίνημα των εργασιών της Συνέλευσης που είχε αναλάβει, υπό την προεδρία του Valéry Giscard d'Estaing, την προετοιμασία ενός σχεδίου Ευρωπαϊκού Συντάγματος, η AFEM παρακολούθησε με προσοχή την πρόοδο τους και, χάρη στη συνδρομή της Σοφίας, μπόρεσε να υποβάλει επτά διαφορετικές προτάσεις (εκ των οποίων η πρώτη απεστάλη στις 2 Φεβρουαρίου 2002). Παράλληλα, συμμετείχαμε σε πολλές εκδηλώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, εμπλουτίζοντας τον προβληματισμό μας και βρίσκοντας ευήκοον

ους, καθώς και συχνά ένα πρόσφορο έδαφος για την προώθηση των προτάσεων μας.

Σε ό,τι αφορά τις εργασίες της Συνέλευσης, θα ήθελα να τονίσω ένα σημείο το οποίο είναι, κατά τη γνώμη μου, θεμελιώδους σημασίας: εάν κατανόησα σωστά, το μήνυμα που είχε την καλοσύνη να μας απευθύνει ο κύριος Υπουργός, η Ελλάδα πιστεύει ότι πρέπει να αναφέρεται ρητώς η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών ανάμεσα στις θεμελιακές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης του άρθρου I-2 του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

Αυτό αποτελεί για μας σπουδαία είδηση. Πράγματι, σε μια εποχή όπου η εξάρση των θρησκευτικών και εθνικιστικών φανατισμών, με έντονα στοιχεία μισογυνισμού, απειλεί ολόένα και περισσότερο το ευρωπαϊκό δημοκρατικό πρότυπο, είναι σημαντικότερο να επιβεβαιώσουμε ρητώς ότι η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτελεί μια από τις θεμελιακές αξίες της Ένωσης, της οποίας ο σεβασμός αποτελεί προϋπόθεση εκ των ουκ άνευ για την συμμετοχή στην Ένωση. Ωστόσο, η Συνέλευση δεν ανταποκρίθηκε στις επικλήσεις μας. Για τον λόγο αυτό, η στήριξη των ελληνικών αρχών στο εν λόγω σημείο θα ήταν για μας ανεκτίμητη.

Σε ό,τι αφορά τις προτάσεις που σκοπεύουμε να υποβάλουμε στην Συνέλευση στον τομέα των κοινωνικών δικαιωμάτων, δεν θα επανέλθω, μιας και το έκανε η Elisabeth Müller με άρτιο τρόπο, στο καίριο ρόλο που διαδραματίζει η υπεράσπιση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων ως «μοχλός» της ισότητας. Θέλω να συγχαρώ την Αλίκη Μαραγκοπούλου, η οποία ανέλαβε την πρωτοβουλία να διοργανώσει μια συνάντηση γύρω από ένα τόσο καθοριστικό θέμα για την πορεία προς την πραγματική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Ευχαριστώ και πάλι θερμά την Αλίκη για την πρωτοβουλία αυτή και την πρόσκληση που απηύθυνε στην AFEM.

Από αριστερά: Δ. Χειλιαδάκη, Τ. Λαμπρινοπούλου, Μ. Berger, Μ. Galabert-Auge, Δ. Πετροπούλου